

- 1.เรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรผู้ดำเนินงานในการคัดกรองสายตานักเรียนเบื้องต้น
- 2.ชื่อ-นามสกุล นางสาววัชรภรณ์ วัฒนะโกศล นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ
- 3.ชื่อหน่วยงาน กองอนามัยวัยเรียนวัยรุ่น สำนักส่งเสริมสุขภาพ
- 4.หลักการและเหตุผล

เด็กวัยเรียนเป็นวัยที่มีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และด้านปัญญา ซึ่งการให้ความสำคัญเรื่องสายตาและการมองเห็น ถือเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ พัฒนาการทางสมอง บุคลิกภาพ ตลอดจนจนถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของเด็ก โดยเฉพาะในเด็กอนุบาลและประถมศึกษา อายุ 3-12 ปี เป็นช่วงเวลาที่สำคัญต่อพัฒนาการทางสายตา หากไม่ได้รับการแก้ไขความผิดปกติ จะเสี่ยงต่อการพิการทางสายตาวาร ถ้าได้รับการตรวจวินิจฉัยและให้การรักษาอย่างเหมาะสมและทันเวลา จะสามารถลดจำนวนเด็กตาบอดและตาเลือนรางได้ การตรวจคัดกรองหาความผิดปกติทางด้านสายตา (Vision Screening) ถือเป็นแนวทางหนึ่งในการป้องกันความผิดปกติทางตาและการมองเห็น เนื่องจากความผิดปกติส่วนใหญ่สามารถให้การแก้ไขหรือการรักษาได้หากตรวจพบแต่เนิ่นๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการส่งเสริมให้เด็กได้มีพัฒนาการการเรียนรู้ และเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและมีศักยภาพต่อชุมชน ดังนั้นหากตรวจพบได้เร็วเท่าไร ยิ่งเป็นผลดีต่อการรักษา ซึ่งการคัดกรอง หาความผิดปกติ ควรทำในเด็กทุกคน โดยเฉพาะในช่วงอายุ 5-6 ปี เนื่องจากเป็นช่วงที่เริ่มเข้าโรงเรียนพุดต่อบรรลุเรื่อง และสามารถร่วมมือในการตรวจการตรวจคัดกรองสายตาในเด็กเป็นสิ่งที่จำเป็นในการป้องกันความพิการทางสายตา แต่การตรวจต้องใช้ทรัพยากรทางด้านบุคคลและค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก และในทางปฏิบัติการคัดกรองโดยหน่วยงานด้านสาธารณสุขยังไม่สามารถทำได้อย่างทั่วถึงจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่ใกล้ชิดเด็ก ได้แก่ครูประจำชั้น หรือผู้ปกครองให้ตระหนักถึงความสำคัญและมีการพัฒนาทักษะให้สามารถคัดกรองความผิดปกติเบื้องต้นได้

อุบัติการณ์สายตาขี้เกียจในประเทศไทย เด็กชั้นอนุบาล 1 ถึง ป.6 ในขณะนี้มีประมาณ 8-9 ล้านคน พบมีเด็ก 4.1% ที่มีปัญหาสายตาผิดปกติจำเป็นต้องใส่แว่นประมาณกว่า 3 แสนคน จากการออกตรวจอนามัยโรงเรียนปีงบประมาณ 2563 ในโรงเรียนเอกชนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 22 โรงเรียน จำนวน 12,091 คน พบนักเรียนชั้น ป1-ป6 มีความผิดปกติทางสายตาจำนวน 1,568 คน คิดเป็นร้อยละ 12.96 ซึ่งกลุ่มดังกล่าวได้รับคำแนะนำให้ไปพบจักษุแพทย์ เพื่อประเมินปัญหาและพิจารณาการแก้ไขโดยใช้แว่นสายตาต่อ จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจึงได้เห็นความสำคัญในการคัดกรองสายตาดังกล่าวเนื่องจากสามารถแก้ไขปัญหาสายตาผิดปกติ ถ้าได้รับการวินิจฉัย และรักษาอย่างทันเวลาที่

จากแนวคิดนี้จึงเป็นที่มาของการพัฒนาศักยภาพบุคลากรผู้ดำเนินงานในการคัดกรองสายตานักเรียนเบื้องต้น เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและวิธีการคัดกรองเกี่ยวกับโรคตาขี้เกียจให้แก่ ครูอนามัย/ครูประจำชั้นในโรงเรียนทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนบุคลากรทางด้านสาธารณสุข เพื่อให้สามารถตรวจคัดกรองเด็กนักเรียนชั้นเด็กชั้นอนุบาล 1 ถึง ป.6 หรือเด็กที่มีอายุ 3-12 ปี ได้ด้วยตนเอง โดยมีทีมจักษุแพทย์เป็นที่ปรึกษา ด้วยแนวทางนี้จึงทำให้ครูและบุคลากรสาธารณสุข มีความเข้าใจและสามารถตรวจคัดกรองเด็กนักเรียนได้ด้วยตนเอง ส่งผลให้เด็กได้รับการตรวจวินิจฉัยและให้การรักษาอย่างเหมาะสมและทันเวลา

5.วัตถุประสงค์

5.1 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะของบุคลากรผู้ดำเนินงานในการคัดกรองสายตานักเรียนเบื้องต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคีเครือข่าย ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานการคัดกรองสายตานักเรียนเบื้องต้น ภายใต้โครงการเด็กไทยสายตาคดี

6. วิธีการ/ขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการ

1. จัดทำหลักสูตรเนื้อหาในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรผู้ดำเนินงานในการคัดกรองสายตานักเรียนเบื้องต้น
2. ประสานวิทยากรผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ เพื่อบรรยายและให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดกรองสายตานักเรียนเบื้องต้น
3. ประชาสัมพันธ์การอบรมให้กับหน่วยงานต้นสังกัดโรงเรียนประถมศึกษาทุกสังกัด โดยกลุ่มเป้าหมาย คือ ครูอนามัย ครูประจำชั้น บุคลากรผู้ให้บริการ บุคลากรภาคส่วนท้องถิ่น และบุคลากรด้านสาธารณสุข
4. จัดหาสื่อการสอน เอกสาร วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการอบรม
5. จัดทำแบบประเมิน Pre-test และ Post-test รวมถึงระบบที่ใช้ในการประเมินผล
6. จัดทำ Template ใบประกาศนียบัตร/เกียรติบัตร สำหรับผู้ที่ผ่านการประเมินผล Post-test เกินร้อยละ 70
7. คัดเลือกและจัดจ้างหน่วยงานเอกชน เพื่อดำเนินการจัดอบรมในรูปแบบเสมือนจริง (Virtual Meeting)
8. จัดอบรมการคัดกรองสายตานักเรียนเบื้องต้นให้กับกลุ่มเป้าหมาย
9. สรุปรายงานการจัดอบรมฯ รวมถึงสรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

7.สรุปและข้อเสนอแนะ

ทั้งนี้แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรผู้ดำเนินงานในการคัดกรองสายตานักเรียนเบื้องต้น ควรประกอบด้วยเนื้อหา และกิจกรรม ดังนี้

ลำดับ	กิจกรรม/เนื้อหา	วิธีการ/ ระยะเวลา	วัสดุ สื่อ อุปกรณ์	การประเมินผล
1	แนวทางการดำเนินงานโครงการเด็กไทยสายตาคดี - นโยบายสู่การปฏิบัติ - วัตถุประสงค์ของโครงการ - บทบาทของครูในการดำเนินงาน - ขั้นตอนการดำเนินงาน	บรรยาย 30 นาที	power point	- ผู้รับการอบรมมีส่วนร่วมตลอดการอบรม เช่นการซักถาม
2	แนวทางการการคัดกรองสายตาในเด็ก - โรคตาที่พบบ่อยในเด็ก - ภาวะสายตาสั้นผิดปกติ	บรรยายและฝึกปฏิบัติ 2 ชั่วโมง	-PowerPoint -แผ่นวัดสายตา (Snellen Chart, E-Chart) - ตลับเมตร	-ผู้รับการอบรมมีส่วนร่วมตลอดการอบรม เช่น การซักถาม

ลำดับ	กิจกรรม/เนื้อหา	วิธีการ/ ระยะเวลา	วัสดุ สื่อ อุปกรณ์	การประเมินผล
	-วิธีการตรวจคัดกรองสายตาเบื้องต้น - ขั้นตอนการคัดกรองสายตาเบื้องต้น - การเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ในการตรวจ - เตรียมความพร้อมของนักเรียน		- พื้นที่สำหรับฝึกปฏิบัติตรวจคัดกรองสายตา	- ผู้รับการอบรมสามารถตรวจคัดกรองสายตาได้ถูกต้อง
3	ความรู้เรื่องแว่นตา - การแก้ไขปัญหาสายตา - ประโยชน์ของแว่นสายตา - การวัดและการประกอบแว่นสายตา - การดูแลรักษาและคำแนะนำเมื่อได้รับแว่นสายตา	บรรยาย 30 นาที	PowerPoint	- ผู้รับการอบรมมีส่วนร่วมตลอดการอบรม เช่น การซักถาม

ข้อเสนอแนะ

1. ผลักดันและสนับสนุนให้การโรงเรียนเป็นหน่วยงานหลักในการคัดกรองสายต่านักเรียนเบื้องต้น
2. ควรมีการพัฒนาศักยภาพการคัดกรองสายต่านักเรียนเบื้องต้นอย่างต่อเนื่อง
3. ควรมีการพัฒนาารูปแบบการเรียนรู้ในการคัดกรองสายต่านักเรียนเบื้องต้น ในรูปแบบอื่น ๆ เช่น E-learning
4. ควรมีการพัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุขให้พี่เลี้ยง ให้กับโรงเรียนในการดำเนินการคัดกรองสายตาเบื้องต้น

8.ช่องทางการเผยแพร่

- เว็บไซต์สำนักส่งเสริมสุขภาพ

.....